

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljatve naj se pošiljajo na uredništvo in upravništvo «Korošca» v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petit-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke
stanejo 10 vln.

Štev. 25.

V Celovcu, v petek, dne 8. maja 1908.

Leto I.

Pašne in druge pravice v novejšem času.

Dalje.

Razložili smo zadnjič, kako stroga je postava v varstvo gozdov in kako zabranjuje vsako uporabo tujega gozdnega sveta, kako celo lastnika gozda omejuje v njegovih lastninskih pravicah, kadar gre za to, da se ohrani gozd svojemu namenu. Povedali smo, da je celo nabiranje gob in vej v tujem gozdu pod kaznijo prepovedano.

Posebna določila pa ima gozdna postava še glede paše v gozdu.

Kot poseben gozdni prestopok označuje ta postava (§ 60), ako kdo neopravičeno pusti svojo živino v tujem gozdu sploh, in še posebej, ako kdo v slučaju, da ima dovoljenje, imeti oziroma pasti živino v gotovem gozdu, nažene in drži v tujem gozdu večje število ali pa živino drugačne vrste ali drugačne starosti, kakor se glasi dovoljenje; tudi je kaznjivo, ako kdo v zadnjem slučaju živino žene na drug kraj gozda, kakor mu to dovoljuje dotično dovoljenje ali pogodba. To se pravi: Dovoljenja oziroma pogodbe, in najsí bo to sodna poravnava ali pa od politične oblasti (zlasti od že večkrat omenjene komisije za reguliranje in odkup zemljskih bremen) izrečna razsodba, po kateri ima kdo pravico pasti določeno število živine, zopet določene po vrsti in starosti, v tujem gozdu, ne sme nihče niti v najmanjšem oziru prestopiti, niti je samolastno predrugačiti, oziroma razširiti na eno ali drugo stran. Skratka pašnih pravic v tujem gozdu se je treba natančno držati, sicer zapadeš po postavi strogi kazni.

Ako kdo prižene v tuj gozd živino ali jo iz nepazljivosti pusti v tujem gozdu, nima sicer lastnik gozda, oziroma gozdni organi (gozdarji in gozdarski uradniki na graščinah) takoj pravice usmrtiti živino, toda pravico ima s silo jo pregnati in v slučaju, da je živina napravila škodo, zarubiti toliko glav, kolikor jih zadostuje za odškodnino. Lastnik gozda ima torej v slučaju, da se mu je zgodila v gozdu po tuji živini škoda, tako pravico, ki je nihče drug nima. Ako ti je kdo napravil škodo na tvoji lastnini, ga moreš poprej tožiti in na podlagi pravomočne sodbe moreš s pomočjo sodnije drugemu zarubiti kaj. Samo lastnik gozda to stori lahko sam brez sodbe in brez sodnije; on lahko na lici mesta, kjer je zapazil škodo, zgrabi par živinčet ter jih zarubi in odpelje v zastavo na svoj dom.

Toda ta pravica gozdnega lastnika tudi ni čisto neomejena. Postava podpisuje, da mora gozdni lastnik, ki je zarubil tujo živino za napravljeno škodo v gozdu, tekom osmih dni se z lastnikom dotične živine zgovoriti in se pobotati radi odškodnine, ali pa naznaniti cel slučaj politični (gozdarski) oblasti ter pri tej staviti predlog na priznanje odškodnine; ako tega tekom osmih dni ni storil, je dolžan zarubljeno živino dati lastniku nazaj.

Kako pa določi oblastnija to odškodnino? Na podlagi zaslišanja strank se prepriča oblastnija po svojih organih, oziroma izvedencih na licu mesta glede škode, h kateri je računati tudi vse stroške, ki so nastali pri zarubitvi živine, zlasti krmljenje te živine in plačilo dotičnih, ki so zarubljeno živino spravili na dom gozdnega lastnika.

Pa tudi lastnika zarubljene živine varuje nekoliko postava, da ni popolnoma izročen samovolji gozdnega posestnika. Ako založi lastnik zarubljene živine pri oblasti primerno svoto v varstvo (kavcijo), se mu mora živina takoj vrniti.

Ako pa je lastnik zarubljene živine neznan ali pa se ni zgodil nikak kaznjivi prestopok, mora odškodovani lastnik gozda iskati odpomoči pri sodniji.

Nasproti pa daje gozdna postava lastniku gozda še večjo pravico v slučaju, da živali kakor koz, ovac in prešičev ni mogoče zarubiti in odpeljati; tedaj ima lastnik gozda, ako najde te živali v svojem gozdu, da mu delato škodo, pravico na mestu postreliti jih. Toda ustreljene živali mora pustiti na mestu ležati za njihovega lastnika. Okolnost pa, da je bila žival ustreljena, ima priti pri kaznovanju krivica kot olajševalna v poštev.

V tujem gozdu smem imeti živino le v slučaju, kadar je nevarnost (v slučaju snežnih plazov, pri hudi nevihti, toči i. t. d.). To so izjemni slučaji, ki jih gozdna postava izrecno našteva in ki niso kaznjivi.

Dalje prih.

Več podrobnega narodnega dela!

«Mir» je ubral radikalne strune in nas zopet napada, glede zadnjih sodnijskih slučajev. Mi se z «Mirom» ne bomo prepirali; vsak, kdor naš list res bere in zna sam misliti, tisti bo z nami gotovo zadovoljen. Obrniti pa se hočemo danes na vse tiste, ki mislijo, da radikalna beseda, zapisana ali

PODLISTEK.

Pod humberškim grofom.

Zgodovinska povest iz prejšnjih stoletij.

Dalje.

Nekega dne spomladi je prišel namreč po dolgem enkrat, sin grof Gundakar domu. Odkar ga je bil oče tako resno odslovil in mu pretíl, da ga popolnoma zavrže radi neprilik, katere je bil delal njemu in grofici Melaniji, je ostal v Celovcu in se ni več prikazal na gradu. Študiral je na liceju v Celovcu in tudi tukaj kmalu našel tovaršijo drugih mladih plemenitašev, ki mu je ugajala. Ti gospodiči so se pač malo interesirali za knjige. Kot sinovi prvih rodbin v deželi so smeli v Celovcu delati, kar se jim je zljubilo. Oholo so postopali proti meščanom in večkrat je prišlo do krvavega pretepa. Takrat so dijaki vobče nosili orožje; toda tudi odličnejši meščani in njih sinovi so imeli ob strani svoj rapir in tako se je zvečer po temnejših ulicah in tudi izven mestnih vrat in obzidja večkrat slišalo žvenketanje orožja. Vzrok so bile večinoma celovška dekleta, katere so mladi plemenitaši zasledovali kjer in kakor so le mogli. Zivahnim Celovčankam se je to dopadlo in marsikatera je izkusila ljubezen že od te strani prej, kakor je postala žena meščana. Da to meščanskim si-

novom ni bilo prav, je pač umevno. Toda še nekaj je bilo, kar je mladino takrat napeljevalo k samostojnemu nastopu. Na Francoskem so se že takrat razširjali svobodomiselní spisi. V Francoskem narodu je vse vrelo in pripravljala se je že tista krvava revolucija koncem 18. stoletja, ki je zahtevala toliko krvavih žrtev. Tudi v Celovcu je mladina brala take spise in se razburjala. Tudi nekateri meščani so prav željno segali po teh spisih in se prav počasi celo zbirali v enakomisleče kroge. Ti gospodje so se navadno, zbirali pred apoteko pri «črnem orlu» na novem trgu in tam obravnavali razne vesti, ki so prišle s Francoskega. Mladi za vse take misli razpoloženi grofič Gundakar se jim je kmalu pridružil, ker se mu je klic po svobodi prav dopadel. Vrhutega je imel precejšno jezo na svojega strica, ker je mislil, da ga je oče le vsled njegovega vpliva spravil z grada. Zato se je vedno bolj in bolj uživel v neko sovraštvo proti humberškemu gradu in je bil tudi on tisti, ki je pri Chekoniju, znanem shajališču «črnega Jurja» in njegovih tovarišev, izdal skrivnost o prihodu njegovega strica na humberski grad. Le vsled tega se je napad, o katerem smo brali v začetku povesti, «črnemu Jurju» in njegovim tovarišem tako dobro posrečil. Domov pa dosedaj ni maral iti. Takoj, ko je pripeljal njegov oče iz Italije grofico Melanijo kot ženo na humberski grad, zaljubil se je v mlado

črnooko Italijanko. Umevno je, da se je mladi ženi, ki je bila kot pevka navajena prej vednega razvedrila, to tembolj doprdlo, ker ji je mladi grofič vedno rad delal veselo družino. Toda enkrat ga je vendar prevzela strast. Ko jo je videl enkrat zjutraj v prav tanki jutranji obleki, začel jo je naenkrat objemati; ker se grofica, smatrajoč vse le bolj za šalo, ni resno branila, postal je naravnost nasilen, kar vstopi oče! — Ves razburjen skoči k sinu in ga z vso silo vrže v stran! Kreg je bil tedaj in jok na humberskem gradu tembolj, ker je grof tudi svoji ženi predbacival nezvestobo. Mladi grofič Gundakar je moral z grada! Vendar pa ves čas ni bil pozabil grofice in menda ga je ravno želja, videti zopet enkrat svojo drugo mater, pripeljala zopet domov. Ker je od vratarja zvedel, da je oče od doma in grofica na vrtu, šel je počasi na vrt, kjer je, uživajoč lep spomladansk dan, prav počasi izprehajal se proti razgledu. Kako pa se začudi, ko vidi tam grofico sedeti z nekim mladim gospodom, katerega ni poznal. Ker je videl, da je dotični ravno vstal in poljuboval grofici roko — se je skríl za grmovje, hoteč opazovati grofico naprej. Kar priteče od druge strani, kričaje, neko boljše oblečeno kmetsko dekle in za njo grajski sodnik, ponavljajoč vednole besede: «saj Vam nič nočem, saj Vam nič nočem!» Ker sta prišla v obližje grofiča Gundakarja, je bil seveda ta pri-

Naročajte pravi domači koroški list „Korošec“!

spregovorjena v kritičnem položaju, dela čudeže! Obrniti se moramo proti politikom, ki mislijo, da smejo radi par narodnih besedij, katere zapišejo v «Mir», napadati kot izdajalce tiste, ki manj vpijejo in morda več delajo!

Ne varajmo sebe! Ne obetajmo si preveč od samih besed! Odločno narodno pisavo, bodisi pri tem ali onem listu, vsikdar pozdravljamo, pri «Miru» še posebej, ker je nismo bili vedno vajeni; uvažujemo pa, da nas to samo še ne odreši, ampak da nam je treba predvsem podrobnega, premišljene- nega narodnega dela.

Šele, ko bo našla odločna beseda naših voditeljev mogočen odmev v narodu samem, bomo dosegli znatne narodne uspehe. Danes pa je naše ljudstvo v narodnem oziru še hudo nezavedno. Spominjamo na dobo volilne reforme. «Mir» je izšel takrat črno obrobljen, grozil, da bo tekla kri, če postane volilna reforma postava, zmerjal in zabavljal čez g. dr. Šušteršiča, vsi radikalni «Mirovi» članki ga niso zdramili in druge klerikalne poslance i. t. d. Bilo je nekaj shodov, mislili smo že, da se bo zdaj pričelo vendar enkrat res narodno delo, tada komaj pričeto delo je kmalu zaspalo!

Mar ne govorimo resnice, ako trdimo, da so slovenski politični voditelji za volilnih bojev le preradi pozabili povdarjati narodni moment? Seve, to premalo «vleče». Raje so si privoščili n. pr. šolske zakone ali učiteljske plače, ker, kot so dobro vedeli, da vedno zaleže, ako se zvali vso krivdo propadanja kmetskega stanu od kmeta samega na koga drugega, če tudi nedolžnega. Zakaj bi se nekoliko ne računalo z duševno lenobo in samoljub- jem človekovim!

Shodi poučnega, narodno-vzgojnega in navduševalnega značaja so pri nas nekaj redkega, skoraj neznanega. Celu na raznih društvenih zborovanjih se pogosteje udriha po liberalcih, nego se razpravlja o naših narodnih in gospodarskih težnjah.

Priznamo, da je pri nas še mnogo ljudi, ki ne čutijo narodnih krivic tako, kakor drugi, katerih je mnogo manj. Takim seveda ne zaleže, če se jim tupatam nekaj pove. Take je treba vedno in vedno poučevati o najnavadnejših narodnih pravicah in jim pokazati pot, kako si jih priboriti. Treba je ves čas takih priprostih člankov in kar je glavno, vedno in vedno shodov, na katerih se nepodučenim razlagajo pravice, katere imajo po človeških in držav- nih postavah; shode, na katerih se že po-

moran stopiti na prosto in tako je bilo kmalu skupaj kar pet oseb, ki so se seveda začudeno gledali. Grofica je prva spoznala celo zadevo in zato takoj, potem ko je kratko pozdravila Gundakarja ukazala sodniku, naj odide in se naj potem oprusti, dekletu — Krznarjevi Nanci — pa, naj jo počaka na bližnji lopici. Še predno pa je mogla Gundakarja predstaviti dijaku Fideliju, je Gundakar že rekel: «Oprostite, grofica, nisem hotel motiti, rad Vas pustim zopet v družbi, ki Vam je gotovo bolj prijetna kot očetova!»

Fidelijo je seveda takoj spoznal, kam te be- sede merijo; ker je vedel, da nič slabega ni storil, in se je bil ravno poslavljaval od grofice, je tembolj zrojil in Gundakarju zabrusil v obraz besede: «Ne vem, če ste plemenitaš ali ne; če bi pa tudi bili, ste se obnašali neplemenitaško!»

Gundakar je seveda takoj potegnil rapir in prislo bi bilo gotovo do resnega spopada, če bi ne bila grofica posegla vmes s tem, da je rekla Gundakarju: «Gospod grof, zato boste dali tudi meni zadoščenje» in odšla, ker je videla, da prihaja tudi njen soprog.

Temu je takoj šel nasproti Fidelijo in mu ves položaj razložil. Toda bodisi, da je grof imel na dijaka jezo že od tega časa, ko je videl, da ta nemara njega družbe, bodisi, da mu je v tem trenotku vendar tudi ljubši bil sin Gundakar — na vsak način je Fidelijo takoj opazil, da se tudi grof nekako obrača proti njemu. Zato mu je takoj rekel, da še danes zapusti grad, in odšel, medtem, ko je Gundakar klical za njim: «Midva se še vidiva!»

Nadaljevanje sledi.

dučene navdušuje in se jim pokaže, da smo vsi eden narod kmet, delavec in gos- spod! Ne sme se odganjati tistih, ki še stojijo na strani in pravijo «Slovenec» sem, klerikalec pa ne morem biti! Če postopamo v bratski ljubezni, bomo pridobili in podučili tudi te ljudi! Toda ne sovražite jih, gospodje okoli «Mira», in ne iščite tega, kar Vas loči, ampak to, kar vse združuje. Narodni poduk brez napadov, vsem brez razlike in v vsaki vasi, le to nas še zna rešiti!

Vse premalo je še na Koroškem pevskih dru- štev, ljudskih knjižic, čitalnic in podružnic družbe sv. Cirila in Metoda. Posebno podružnice, ki so bile svoj čas središče narodnega življenja, se očitno zanemarjajo.

Kat. pol. in gosp. društvo, ki hoče biti ne- kako sredotočje narodnega življenja na Koroškem, kaže v tem oziru vse premalo agilnosti in inicija- tive. Njemu pripada, dokler nimamo narodnega sveta, vsa naloga! Ono bi moralo organizovati vse narodno delovanje izven društev in imeti v evidenci narodno posest. Organizovati bi moralo slovenske župane, občinske in krajne šolske svete i. t. d.

Da se dotaknemo šole! Zakaj ne pridemo tukaj ne koraka naprej? — Zato ker se sploh nismo resno lotili šolskega vprašanja, ki je pri nas pravzaprav učiteljsko vprašanje. Baš z učitelj- stvom pa se je vse premalo računalo. Prišel se je boj glede šolske dobe, glede političnega prepri- čanja učiteljev i. t. d. Zato pa ves boj za narodno šolo ni imel pravega značaja; za bore pravice, ki so se slovenskemu jeziku od strani šolskih obla- stij priznale, se slovenske krajne šolske svete ni zadostno navduševalo. Zato so v marsikaterem kraju mirno gledali, kako se nameščajo nemški učitelji in kako se opušča, oz. zanemarja predpi- sani slovenski pouk. Premalo so poučeni o svojih nalogah in o svojih pravicah, čeravno priznamo, da zahteva ta poduk požrtvovalno narodno delo in pri vsakem krajnem šolskem svetu posebej. Toda brez tega dela ne pomagajo nobene še tako ojstre besede, ki se samo včasih zapišejo in še tedaj samo v namenu, da se udari koga drugega!

Sami sebe pa tudi slepimo, ako mislimo, da bo poslančeva, četudi še tako odločna beseda na teh razmerah dosti ali vse premenila. Da, kadar bo stalo za njim ljudstvo, se ga bo moralo slušati. Ljudstvo pa je treba zbuditi in zbirati, kakor se je to svoj čas godilo v taborih. Treba je marljivega in premišljenega narodnega dela. Če hočemo žeti, moramo tudi sejati. Zato: ne bijmo se samo junško ob prsi in ne glejmo kako in kdaj bo drugim Slovincem padla kaka krinka iz obraza (glej «Mir» štev. 17), ampak delajmo — mirno, a resno in vstrajno in vspeh ne bo izostal.

Dopisi.

Cclovec. (Hujskanje zoper Slovence.) Vsak, ki razmere pozna, bo priznal, da koroški Slovenci v jezikovnem oziru pred uradi in v šoli nimajo preveč pravic in da se morejo vedno boriti za najnavadnejšo človeško pravico, kakor je na primer ta, da govori Slovenec pred sodnijo v ma- ternem jeziku. Ker smo zopet zahtevali to pravico tudi v Celovcu pred okrajno sodnijo na tistem oddelku, pod katerega spada slovenska okolica, so zdaj nemški nacionalci po koncu in vpijejo, da se jim godi krivica. Čeravno vedo te gospodje, da se je krivica godila le nam, ker je celovsko sodišče zabranilo slovensko govorjenje slovenskima odvet- nikoma. Nemški nacionalci so raditega že parkrat protestirali, ker smo zahtevali nekaj človeških pravic; zdaj pa so sklicali raditega kar cel shod, ki je bil prav zanimiv. Najprej je poročal znani poslanec Dobernik o svojem delovanju v parlamentu. To poročilo je bilo prav kratko, potem se je spravil na vprašanje, ali bi bilo dobro, da gredo nemški nacionalci v narodnih zadevah skupaj z nemškimi klerikalci. Pri tej priliki mu je ušla za nas prav zanimiva trditev, da so namreč nemški klerikalci se sami ponudili nacionalcem, da hočejo v

narodnih zadevah skupaj «delovati» z nem- škimi nacionalci. Tudi on je v narodnih za- devah to zvezo priporočal in to zvezo zagovarjal s tem, da bi imeli Nemci še večjo moč zoper Slovence. Potem se je pa spravil nad nas Slovence! Slikal nas je zbranim Nemcem, da kot prave strahove, ki smo silno nevarni (hvala za kompliment! Op. stavca). Trdil je, da silno napredujemo, da bo Trst in Gorica postala skoro popolnoma slovenska, da imamo v Trstu že štiri velike banke, Nemci pa še ene ne, da smo na- predovali v umetnosti in slovstvu, sploh v kulturi, in da je posebno na Koroškem zaraditega za Nemce velika nevarnost, ker sta celo v Celovcu že dva slovenska advo- kata, h katerima hodi vse polno nemških strank. Zato je pozivljaj Nemce, da so pazljivi in naj ne hodijo k slovenskim advokatom. Končno je obljubil Nemcem svojo pomoč. Bolj grdo pa je hujskal mladi advokat dr. Knapitsch. Ta pa je govoril o Slovincih ravno narobe. Rekel je, da smo reve, da sploh pismenega jezika nimamo, torej tudi slovstva ne, da govorimo nek «volapük», da svojega jezika sami ne razumemo; ponavljal je tudi tisto staro neumno trditev, da spravi vse slovenske knjige v en robec i. t. d. Kar delamo, je to, da posnemamo Čehe. Kako oli- kano je govoril ta doktor, kažejo nekateri stavki kakor «windische Frechlinge, wenn der tschechische Löwe brüllt, krächzt der windische Rabe, wenn der Čeche spuckt, spuckt auch das freche kleine windische Natiönchen» i. t. d. Končno je prišel tudi na naše pravice pred sodnijo in se skliceval na neko odsodbo — cesarja Jožefa, staro že blizu 200 let (zakaj ne na kako postavu ranjkega Me- tuzalema? Op. stavca). Rekel je, da zato nimajo naši zastopniki pravice pred sodnijo govoriti slo- vensko, posebno se je razjezil še zaraditega, ker hodi k slovenskima odvetnikoma dr. Müllerju in dr. Brejcu toliko nemških klientov. Tem Nemcem je grozil, da bo vse osramotil, če ne pojdejo k nemškemu odvetniku. H koncu je zaklical: Ven s slovenskimi odvetniki iz Celovca! Tak je bil torej ta imenitni shod. Kakor se spominjamo, je bil dr. Knapitsch dosedaj prav vesel — tudi slovenskih klientov, zdaj pa jih menda ne mara več, kar se mu slovenščina tako stedi, in prepričani smo, da se ga bodo Slovenci še bolj ogibali.

Izpod Košute. Pred nekimi tedni smo čitali v «Korošču» lepi uvodni članek: «Narodna slo- venska pesem v naše šole!» — Kar drugi dan smo odposlali naročilo v Ljubljano; par dni po- zneje že dobimo 50 komadov zalih knjižic z na- pisom: «Narodne pesmi za slovensko mladino.» — A kakšno veselje so imeli šolarji s knjižicami! Tega se ne da popisati! Komaj so čakali na po- starico (tako se imenuje pri nas poštni sel), ki bi bila prinesla knjige. In ko ta pride, ... to je bilo veselje! Nismo naročili knjige brez vspeha, ne! Pridite kar enkrat v našo lepo dolinico in slišali bode, kako se glasijo lepe slovenske pesmi od šole; pred šolo namreč se postavijo otroci večkrat v kolo in zapojejo, da je veselje!

Toliko za danes, če izvemo več novega, bo- demo že pisali! Živio! Več Selanov.

Spodnji Dravograd. (Župnik Jelen umrl.) Dne 30. aprila je umrl župnik na Ojstrici, g. Jelen, ker se je prehladil. Smrt ga je dohitela v najlep- ših letih, ker je bil star šele 40 let. Bil je prav priljubljen. K pogrebu, katerega je vodil mil. naš prošt, prišlo je mnogo pogrebcev od vseh strani. Naj v miru počiva!

Možica. (Nezadovoljnost med delavci) se širi. Pretekli mesec odpovedalo je pri nas službo okoli 1000 delavcev, ki so skoraj vsi šli na Ogr- sko. Vzrok temu je ta, da naša tovarna delavce preslabo plača. Čas je, da bi se v tem oziru obr- nilo na boljše, kajti tudi slovenski delavec noče samo delati, ampak tudi kaj zaslužiti za pošteno in težko delo.

Beljaška okolica. (Dva fanta utonila v Dravi.) Drava je sedaj precej visoka in se lahko pripetijo nesreče; posebno otroci, ki včasih igrajo na bregih, so v nevarnosti. Dne 5. majnika so se igrali 3 fantje blizu cerkve v Šmartnu in sta pr

tej priliki dva padla v valove. Tretji jih je hotel rešiti, pa bi bil kmalu sam utonil. Prva dva sta hotela malo plavati, toda revčka sta kma'u bila preslaba in zginila v valovih.

Hodiše. (Velik požar.) V Sekiri je pogorelo gospodarsko poslopje pri posestvu gospoda Grünwalda. Ogenj je nastal v hiši in se ne ve prav kako. Kmalu so začeli goreti hlevi in gospodarsko poslopje. Požarne brambe so prišle iz naše vasi, iz Poreč in iz Ribnice. Dasiravno so pridno delali, ni bilo mogoče drugega rešiti kakor hišo, tako da je škoda velika, ker je zgorela vsa krma.

Borovlje. (Predolge prste) je imel tukaj neki Vidic, tako da so ga gnali žendarji na varno. To je dobro; to pa ni dobro, da človeka po pivu trebuh boli. Zato opozarjamo nekatere »gostilničarje«, da bolj gledajo na dober »uv« (ol, pivo). Sicer bomo bolj jasno povedali pritožbe.

Kotmaravas. (Veselica družbe sv. Cirila in Metoda) bo v nedeljo, dne 7. majnika pri gospodu Rožmanu v Vrštivasi pri Žihpoljah. Začetek je ob 1/4. popoldan in bodo prišli pevci in tamburaši. Zato bo prav fletno in lušno, tembolj, ker ima gospod Rožman priznano dobro pijačo in dobre jedi. Slišali bomo tudi zanimive govore in vabi radi tega odbor na obilno udeležbo.

Golšovo pri Žihpoljah. (Skrivnostni žakelj!) Na sprehodu doživi in najde človek marsikaj zanimivega. Tako tudi jaz. Šel sem zadnjič enkrat na sprehod v Humče in prišel tudi k Dravi, da si jo po dolgem zimskem času spet ogledam, kako gospodari in kako se drži rova, katerega so obdali na obeh straneh z visokimi širmi. Počasi korakam ob Dravi in zapazim lepo zravnano žakelj pri smolovem grmu. Čuden se mi je zdel in premišljeval sem, ali bi se ga dotaknil, ali ne. Nazadnje sem ga vendar le odvezal in našel v njem — dva rehnovi koži, katere so bile videti še čiste frišne, Morda je bil tisti, ki je rehlne streljal, kak »Wildschütz«! Kdo ve to skrivnost bolje razložiti?

Reberca. (Škof in Slovenci.) Dne 19. maja bode pri nas vizitacija in birma, kar nas veseli. Ni nam pa prav, da že toliko let opravljajo pri nas na Koroškem nadpastirsko službo, a še vedno se niso priučili slovenskega jezika, akoravno je v naši škofiji več kakor pa tretjino Slovencev, ki pripadajo vsi rimsko-katoliški veri. Da je to mogoče in da je tudi potrebno, ve vsak in njih predniki so to tudi dejansko pokazali, akoprav so bili tedaj koroški Slovenci manj zavedni, kot pa danes. — Naravnost žalostno pa je, da pridigujejo škof po čisto slovenskih krajih in cerkvah v nemškem jeziku. Če Slovenci nismo vredni toliko, da bi se priučili do dobrega našega jezika, tedaj nam tega ni treba še kazati.

Globasnica. Kakor slišimo, našemu gospodu župniku ni prav, da zahaja »Korošec« tudi k nam. Nočemo jeziti ali sovražiti gospoda župnika, katerega spoštujemo, ali povemo mu prav odločno, da si tega ne pustimo prepovedati! Dokazite nam, da je kedaj pisal proti veri, ali sploh kaj pohujsljivega. Prinaša dobre narodne in gospodarske stvari in zato imamo list radi.

Borovlje. (Sprememba posesti.) Družina Jablančan, p. d. Dremlovi, kupila je te dni znano takoimenovano Šajdarjevo hišo in gostilno na Kobli v Borovljah za 14.000 kron. Nad tem se borovski »paša« in drugi taki nemškutarji silno hudujejo, ker bi oni radi vse sami pokupili in pod se spravili. Pa ne bo šlo! Še je toliko domačega kapitala, da se nam ni treba bati judovskega denarja, tako da lahko rečemo: prej bo vihrala na znanem »Schuldenhofu« v Borovljah slovenska trobojnica, predno bodo hodili domačini tistega, ki sprejema judovski denar, barat, komu smejo lastna posestva prodati.

Železna Kapla. (Sejm) živinski in kramarski, od 1. majnika t. l. se navzlic jako ugodnemu vremenu ni posebno dobro obnesel. Cena govedi je bila zelo nizka; ovce so se prodajale dobro. Kramarji so prihiteli od vseh vetrov, celo iz daljnega Kranja si jih videl.

Raz Jezersko sedlo. (Smart.) Tu je zamrla prošli teden žena cestarja Selišnika. Rajnka je bila na Veliko soboto še v cerkvi, a štirinajst dni kas-

neje je že ležala na mrtvaškem odru. Zapušča od žalosti potrtega moža in četvero plakajočih hčera. Bodi ji zemljica lahka!

Narodne zadeve.

Za koroške Slovence. V državnem zboru so vložili slovenski poslanci: dr. Šuštersič, Grafenauer, dr. Benkovič in tovariši nujni predlog glede jezikovnih razmer pri sodiščih na Koroškem in pozivljajo vlado, da izvrši z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago, remeduro in tako varuje po zakonu zanjmeneno enakopravnost slovenskega naroda. Interpelacija dr. Šuštersiča, Grafenauerja in tovarišev v zadevi koroških sodišč ima isto utemeljevanje kakor nujni predlog ter vprašuje justičnega ministra, ako hoče takoj nastopiti proti samovoljnosti celovskega sodnika in takoj napraviti remeduro. — To je prav hvalevredno, a s tem še ni storjeno vse. Vlada, kateri dovolijo naši poslanci vse in sicer proračun in vojake, nam nikdar ne bo pravična, ker nas smatra za vedne hlapce. Nemci že upijejo, če nam jemljejo naše pravice, seveda samo radi tega, da se naš glas ne sliši; obenem grozijo vladi in ministrom, da izstopijo iz večine. Naj pa še naši poslanci vendar enkrat bolj odločno podprejo svoje zahteve! Če bodo samo interpelirali in predlagali, vladi pa dali in dovolili vse, kar bo hotela, nam vse interpelacije nič ne bodo pomagale.

Kako stojimo z Lahl? V Trstu se je doseglo med italijansko večino in slov. manjšino glede volilne reforme v tržaski obč. svet, oziroma deželni zbor sporazumljenje. Slovenska okolica dobi 12 mandatov, mestu ostane 68 mandatov. Okolica bo v dežel. odboru zastopana po dveh zastopnikih. Volilci bodo razdeljeni v dva razreda. Volilci, ki stanujejo v okolici, a imajo v mestu podjetja, od katerih plačujejo davek, bodo volili v mestu. Pogajanja o reklamacijskem postopanju, razdelitvi mesta po okrajih in o razvrščenju volilcev po razredih še niso dovršena.

Gospodarski pregled.

Tržne cene

v četrtek, dne 7. maja 1908 v Celovcu.

		K r o n e
Pšenica	birn	13.60 do 14.—
Rž	„	12.—
Oves	„	6.—
Koruzna	„	10.—
Ajda	„	9.40 do 9.60
Ječmen	„	9.60
Pšeno	škafec	3.80
Fižol	kila	18 do 24 vin.
Špeh		kila 1.56 do 1.60
Meso (svinjsko)		„ 1.50 „ 1.60
Krma (sladka) . 100 kil		8.—
Krma (kislo) . 100 „		6.—
Slama		100 „ 5.20 do 5.60

Skrajni čas je, da se uničijo gosenična gnezda,

ker drevesa že ozelenujejo. Gnezda se nahajajo povsod. Navadno se drže samo dva lista skupaj. Včasih je pa gnezdo tako veliko, da doseže velikost glave in so cele vejice zapredene. V teh zapredkih prezimijo gosениce, zavarovane proti dežju, snegu in mrazu. Ko se drevje zopet ozelenuje, včasih že meseca marca, se užive in prebude iz dolgega spanja. Žive zdaj od mladih listov, ki jih drevo požene. Zdaj je skrajni čas, da se mrčes uniči; drugače trpijo drevesa, ker jim pojedjo liste. Odrežejo naj se s škarjami na dolgem drogu ali naj se posmode z bakljami. Odrezana gosenična gnezda se morajo zbrati in sežgati, drugače se gosениce na zemlji zopet užive in na drevesa nazaj zalezejo. Ves trud bi bil pri takem polovičnem delu zaman. Ponekod bo ta nasvet že malo pozen, za gorske kraje pa še dovolj zgođen.

Nekaj besedi o ravnanju z gnojem.

Če se vozi gnoj na polje, naj se gleda vedno na to, da se dobro pomeša zgornji mladi s spodnjim starim. Ako se na to ne ozira, pride na del njive samo gnoj, ki že razpada, na oni del pa gnoj, ki si ga vrgel ravno iz hleva. Posledica tega je neenako stanje setve. Medtem ko en del izvrstno vspeva, drugi zaostaja. Gnoj se naj zvozi tedaj na polje, ko prične razpadati in je slama prhka.

Kdor pušča gnoj na kupcih, kakor ga je bil navozil, je zapravljivec. Nasledek tega je, da žito na isti njivi ne zori istočasno, in je tudi rast neenakomerna.

Najboljše je, če se podorje gnoj takoj. Včasih je kmet z delom preobložen in mu ni mogoče tega storiti. V tem slučaju naj se gnoj vsaj raztrosi in ne pusti na kupcih.

Da se gnoj prej ko slej podorje, je posebno tedaj koristno, ako je zemlja težka in mrzla in potrebuje toplote in zrahljanja v posebni meri. Posebno v krajih, ker svet visi, se to delo ne sme odložiti.

Marsikateri posestnik je prisiljen zvoziti gnoj še po zimi na polje. V tem slučaju naj se napravi velik kup. Gnoj se nikdar ne sme puščati na robu polja, kamor se navadno navozi. Kup je kapital, skrbeti se mora, da se tako dobro, kakor je mogoče ohrani, in da zguba ni občutljiva.

Doseže se to na ta način, da se napravi precej močna podlaga. Nanjo naj se gnoj vrže in potepta. V potrebi se potrosi s superfosfatom, gipsom in podobnimi umetnimi gnojili, ki hlevski gnoj konsevira. Kup je treba še pokriti s prstjo.

Delo se poplača obilno. Gnoj je varen proti izgubi moči kakor doma na gnojišču.

Omenim samo še nekaj glede podoravanja gnoja. Nekateri kmetje so mnenja, da se mora gnoj prav globoko podorati. To po mojem mnenju ni prav. V gnoju se nahajajo milijoni bakterij, ki pospešujejo rast. Ako pride gnoj pregloboko v zemljo, se bakterije uničijo in gnojenje nima nikdar tega vspeha, kakor tedaj, ako se podorje plitveje. Na Angleškem, Holandskem in v drugih deželah, kjer je poljedelstvo na visoki stopinji, se gnoj podava plitvo, ker so se prepričali, da gnoj, ki je pregloboko podoran, ni zmožen zemljo greti in zrahljati, da leži nekako mrtev.

Kmet, obračaj celo tvojo pozornost na gnojišče! Oni, ki se za gnoj ne zmeni, je zapravljivec.

Svetovna politika.

Znotranja.

Napad na cesarja? Angleški listi poročajo, da so v Denveru zaprli nekega madžarskega anarhista z imenom Štefan Thot, ki je baje hotel umoriti našega cesarja. Dunajski policiji ni bilo nič znanega o tem dogodku.

Gališkim namestnikom je imenovan dr. Bobrzinski, ki je prvi namestnik v Galiciji, ki ni plemenitaš. Rusini so proti njemu, ker trdijo, da je njih hud nasprotnik.

Nemški minister Peschka je pred kratkim umrl. Zadel ga je srčna kap po polnoči, ko je prišel iz kavarne domov. Njegov naslednik je Prade, ki je že enkrat bil minister za Nemce.

Tudi češki poslanec dr. Herold, ki je užival velik ugled v parlamentu, je te dni umrl na zastrupljenju krvi po nogavicah. Pogreb je bil veličasten.

Iz državnega zbora. V brambenem odseku državnega zbora se je sprejel predlog, s katerim se naroča vladi, da naj izdela zakonski načrt o preskrbi onih vojakov in njihovih rodbin, ki ponosrečijo v vojaški službi.

Zunanja.

V Bosni hoče Avstrija najti nekako veliko srbsko »veleizdajniško« agitacijo, ki ima baje namen, pripojiti Bosno in Hercegovino Srbiji. Trdilo se je, da ima Srbija svoje prste vmes, kar je srbska vlada odločno in ogorčeno zanikala. Kdor pozna bosenske razmere, bo težko verjel v resno zaroto. Če je nekoliko posameznikov sanjalo o Veliki Srbiji, ni v tem menda še nič nevarnega. Sicer pa Bosna-Hercegovina še ni avstrijska dežela.

Raznoterosti.

Dvojna mera. Neki nadporočnik (oficir) Hübner je v Gradcu v kavarni «Radecki» ustrelil, ker je bil popolnoma vpijanjen, večkrat z revolverjem. Kak strah je navzočim s tem napravil, si vsak lahko misli! Vse je bilo zbegano in vsak je bežal, kar je le mogel. — Pri obravnavi pred vojaškim sodiščem pa je bil vkljub temu, da je že večkrat take stvari uganjal, popolnoma oproščen, češ, da je tako slab pri pameti, da se mu dejanja ne morejo prištevati v hudo.

Vprašamo: «Kaj bi se pa zgodilo s kakim navadnim vojakom ali kakim drugim ubogim človekom, če bi uganjal take stvari?» Če oficir ni pri pameti, pa naj ga denejo v tak kraj, kateri je za take ljudi namenjen!

Število dojenčev, ki so umrli v zadnjih desetih letih v Avstriji, presega število vseh drugih modernih držav, kakor izkazuje statistika. In vendar je za izučene in pridne ljudi še mnogo dela v Avstriji, bodisi v obrtu, ki se razvija, bodisi v kmetiji, kjer pogrešamo delavcev. Nemci se pritožujejo, da Slovanke, Čehinje in tudi Slovenke (n. pr. na Južnem Štajerskem) boljše vzrejujejo otroke, da je umrljivost pri nemških otrokih večja kot pri naših in da bodo Slovani radi tega dejstva izpodrinili Nemce iz njih dobrih mest. Želimo, da bi slovenske matere, ki so dovolj močne in zdrave, da hranijo majhne otroke same, tudi same dojile. To nam najbolj ohranja nežno deco in najprej pomaga, da postane mlad zarod močan. Naj bi pa pri vzgoji otrok tudi pomagali očetje v začetku tako, da ne preoblagajo žene s preteškim delom, v poznejši dobi pa z dobrim poukom mladine! Ohranimo najprej sami sebe in obranili bomo narod!

Že 32 vpokojenih ministrov ima Avstrija, odkar je umrl stari P l e n e r. To število se morda

v kratkem zopet zviša. Aktiven minister ima, če je ministrski predsednik, na leto 24.000 kron plače in 24.000 kron aktivitetne doklade; navaden minister pa ima 20.000 kron plače. V pokoju pa ima minister brez obzira na to, če je bil tudi le 24 ur v službi, 8.000 kron, kar pa cesar lahko zviša na 20.000 kron. Izmed naših 32 ministrskih penzionistov jih je več takih, ki imajo zvišano pokojnino. Pri nižjih uradnikih in delavcih seveda država čisto drugače «špara». Pri teh šteje krajcarje, tam pa razsiplje tisočake.

Dekla, ki obglavlja koze. 51 letna Marija Kren iz Dolenje Avstrije je bila kravja dekla in je navadno pasla na samotnem pašniku. Na paši je znorela in obglavila brejo kozo. Potem je hotela še domačemu mačku odrezati glavo. Ta jo je prav pošteno v obrazu spraskal in zbežal. Deklo so odvedli v norišnico, kjer ne bo našla koz — in menda tudi ne srpa.

Grozovit umor na velikonočno nedeljo. V italijanski vasi Visone pri Bresciji je na velikonočno nedeljo posestnik Facchini umoril svojo ženo, ker ga je nekdo v brezimnem pismu opozoril, da mu je žena nezvesta. Potem je vzel srp ter odsekal mrtvi ženi vseh pet prstov desne roke, rekoč: «To imaš za zakonolomstvo.» Na materino kričanje je pritekel v sobo sinček, a tudi temu je besni oče s srpom odsekal prste. Morilec je pobegnil, a so ga orožniki kmalu ujeli.

Kako daleč pride kdo v eni sekundi? Polž preplazi v eni sekundi 0,0015 m, človek 1 m, plavač 1,10 m, vojak v maršu 1,33 m, lahek veter 2 m, konj v teku 4 m, konj v galopu 5,60 m, drsalec na letu 8 m, oklopnica 9,10 m, tovorni vlak 12 m, križarka 12,50 m, poštni parobrod 13 m, torpedovka 15 m, velocipedist v diru 15,50 m, splašen konj 27 m, avtomobil 28 m, ekspresni

vlak 32 m, zvok 337 m, ciklon 540 m, krogla iz puške 700 m, krogla iz topa 900 m, svetloba 308.000 m, elektrika 440.000 m.

Kaj se najde v starem kovčegu. Dunajski mizar Seidel je bil svoj čas kupil na javni dražbi neki star kovčeg. Ko ga je hotel popravljati, našel je v njem dve hranilni knjižici, glaseči se skupaj na 17.500 K, ki jih je izročil policiji. Na eni knjižici je bilo zabeleženo ime pokojnega lastnika, Frana Weissmanna, ki je umrl brez dedičev. V svoji oporoki ni imenoval nikogar za dediča; le to je zahteval, da se mu postavi spominska plošča. Izvršitelj oporoke je prodal Weissmannovo pohištvo ter mu izpolnil željo. Erar je reklamiral dedščino zase, mizar pa zahteva deset odstotkov najdenine. Po dolgi pravdi je sedaj prišlo do poravnave, da erar plača Seidlnu 4000 kron kot odpravnino. Ker je pa bil takrat, ko se je knjižici našlo, zraven tudi mizarški pomočnik Vispak, zahteva pupilarno sodišče za svojega varovanca polnih pet odstotkov najdene svote. Erar je moral seči še enkrat v žep.

Oživiljena in zopet mrtva deklica. V Parizu so oživeli z magnetiziranjem in ribanjem neko mlado deklico, o kateri so sodili vsi, da je že mrtva in so jo zato že položili v krsto. Deklica je odprla oči in poročala o svojih čustvenih utisih. Razburila se je tako, da so jo morali pomiriti z morfijem, a vbrizgali so ji preveč morfija in deklica je nato dejansko umrla.

Epilepsija.

Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zahteva naj knjigo o tem

52-6 Dobi jo zastonj in poštnine prosto v 5

Labudovi lekarni, Frankobrod o. M. (Privl. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.)

Prva borovska tovarna orožja

PETER WERNIG

c. in kr. dvorni založnik
v Borovljah na Koroškem.

Čovske puške

vseh sestav, priznano delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom.

Ceniki brezplačno in poštnine prosto.



Del. glavnica K 2.000.000. Podružnica Rezervni fond K 200.000.

„Ljubljanske kreditne banke“

Centrala
v Ljubljani.

v Celovcu, Kolodvorske ulice št. 27.

Podružnica
v Spljetu.

Obreduje denarne vloge do daljnega po 5% v tekočem računu ali čekovnem prometu, po 4½% pa na vložne knjižice in plača rentni davek sama. Kupuje in prodaja vsakovrstne vrednostne papirje, srečke, devize in valute. Eskomptira in vnovčuje menice, kupone in izžrebane vrednostne papirje. Preskrbuje nakazila in inkasso na vsa tu- in inozemska bančna mesta. Daje posojila (predujme) na vrednostne papirje proti zmernim obrestim. Zavaruje srečke in druge vrednostne papirje proti kurzni izgubi in revidira številke brezplačno. Prodaja srečke na mesečno odplačevanje. Izvršuje borzna naročila najkulantneje. Konventira in posreduje hipotekarna in komunalna posojila. Dovoljuje stavbene kredite. Daje brezplačno pismene in ustmene nasvete pri vseh bančnih, oziroma denarnih kupčijah.

1 52-6